

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование 3.0 Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление

Автор на дисертационния труд: *Лела Славе Кръстевска*

докторант (самостоятелна подготовка) към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Стратегическо управление на риска в инвестиционния процес на земеделските стопанства

Рецензент: доц. дн Петър Борисов Борисов, област на ВО 3.0 Социални, стопански и правни науки, ПН 3.7 Администрация и управление, научна специалност Организация и управление

определен за член на научното жури със заповед № РД-16-581 от 22.05.2023 от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Лела Славе Кръстевска е от република Северна Македония и работи във фирма предоставяща консултантски услуги на земеделски стопанства. Тя има магистърска степен по икономика и изследователските ѝ интереси са в областта на стратегическото бизнес планиране на инвестициите.

2. Актуалност на проблема.

Земеделието е един от отраслите, който пряко се въздейства от природно-климатичните условия, в които функционира. Това е бизнес, определящ се като „цех по открито небе“, производство пряко изложено на различни видове рискове.

Източниците на риск са много и тяхното управление е винаги актуален въпрос в теорията и практиката на стратегическото управление на земеделските производствени системи. В рамките на инвестиционният процес, земеделския бизнес може да се разглежда като високорисков и като такъв изисква внимателно планиране и управление. Ето защо смятам, че избраната тема е актуална и полезна както за доразвиване на теорията, така и на практиката на управлението на риска в инвестиционния процес.

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като селското стопанство и свързаните с него икономически сектори са важна част от националната икономика на Република Северна Македония.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на дисертационния труд е да се анализират и оценят всички факторите, които определят спецификата на инвестиционния процес в земеделието и избор на средства за неговото управление от земеделците.

Смятам, че целта на дисертационния труд кореспондира с избраното заглавие и позволява да се докаже изследователската теза, която е заложена за проверка за достоверност в дисертационното изследване.

За реализиране на целта са определени 4 научни задачи, чието решаване придава на дисертационния труд завършен вид.

Представените работни хипотези са доказани чрез използване на системен анализ, ситуационен анализ, диагностичен анализ, балансов метод. Смятам, че така подбрани тези методи, дават възможност на докторанта да докаже своята изследователска хипотеза.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

В рамките на дисертационния труд, докторанта е използвал като онагледяващи средства основно таблици и графики. Табличната информация, която е представена в дисертацията по-трудно се асимилира и от читателя и изисква по-дълбоко вникване в представените данни. Смятам, че използването

на таблици от докторанта като основно изразно средство е продиктувано от характера на самото изследване, а именно представянето на повече количествена информация, а не качествена такава. Считам, че използваните таблици и фигури са достатъчно по обем и ясно, и обективно отразяват получените резултати в дисертационното изследване.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В представеният дисертационен труд са използвани достатъчно на брой публикации на наши и чужди изследователи на проблема свързан с управлението на риска в инвестиционния процес. Разгледани са в дълбочина основните методи за анализ и оценка на риск при инвестирането в земеделския бизнес. Авторът на дисертацията успява да открие основните предимства и недостатъци на всеки един метод, както и да изтъкне собствено мнение относно ефективността на всеки един метод. Вижда се, че в процеса на работа докторанта е успял да намери и систематизира голяма по обем информация, касаеща научния проблем. На база натрупаното знание, докторанта разработва и аргументира методика на изследване, която му дава възможност обективно да докаже своята научна хипотеза.

Чрез сравнителен анализ, докторанта е извел основните предпоставки за управление на инвестиционния риск в земеделието.

Формулираните изводи, препоръки и насоки за подобряване на управлението на риска в инвестиционния процес в земеделието са аргументирани и произтичат от използваната логическа рамка на изследване, а именно тя е „доказване/отхвърляне на основната хипотеза, чрез научнообосновани походи и методи на изследване“.

6. Приноси на дисертационния труд.

В предложеният за рецензиране дисертационен труд могат да се открият следните приноси:

Научни приноси

- Изяснява се същността на инвестиционния риск в земеделието;
- Разработена е концептуална рамка за оценка на ефективността на инвестиционните процеси;

Научно-приложни приноси

- Идентифицирани са ключовите фактори при изпълнение на инвестиционните процеси в земеделските стопанства;
- Предложена е стратегия за подобряване на управление на риска на база метода „Реални опции“.

7. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки към докторанта, но имам следните препоръки: по-добре да онагледява своите резултатите от проведените научни изследвания. В бъдеще да обърне внимание и на другите фактори, оказващи пряко въздействие върху инвестиционния процес в земеделието – а именно пазарния риск, рискът от човешкия фактор и пр.

8. Публикувани статии и цитирания.

По темата на дисертацията докторантът е публикувал 3 (три) статии, с което е покрит изискуемия минимум за придобиване на образователно-квалификационната степен „доктор“. Няма набелязани цитирания на публикациите на доктората. Представените публикации за рецензиране, които са направени в научни журналы с двойно рецензиране са достатъчни да смятам, че докторанта е успял да оповести своите научни приноси.

Представеният за рецензиране автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд и е достатъчен по обем и няма нужда от допълнителна редакция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на представените материали за рецензиране, считам че

дисертационния труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Лела Славе Кръстевска** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление на производството“

Дата: 23.06.2023

гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:

(доц. дн Петър Борисов)